

Συνέντευξη του Αντρέι Ταρκόφσκι

Για τι πράγμα μιλάει η Νοσταλγία;

Για την έλλειψη δυνατότητας να ζεις, για την απουσία ελευθερίας. Αν για παράδειγμα, βάλει κάποιος όρια στην αγάπη, ο άνθρωπος θα παραμορφωθεί εντελώς. Το ίδιο αν κάποιος βάλει όρια στην πνευματική ζωή, ο άνθρωπος τραυματίζεται. Ορισμένοι το νιώθουν πιο δυνατά από τους άλλους και προσπαθούν να δοθούν απόλυτα. Δίνονται σε κάποιον για να σώσουν τον κόσμο από την έλλειψη αγάπης, πρόκειται για την έννοια της θυσίας. Όταν βλέπει κανείς τα όρια που μπαίνουν από τον σημερινό κόσμο σε αυτή την αγάπη, σε αυτό το δώρο, ο άνθρωπος πρέπει να αρχίσει να υποφέρει. Ο ήρωας της Νοσταλγίας υποφέρει από έλλειψη δυνατότητας να είναι φίλος, να είναι φιλικός με όλο τον κόσμο. Ωστόσο βρίσκει ένα φίλο που υποφέρει το ίδιο με αυτόν, είναι ο τρελός ο Ντομένικο.

Αυτός ο πόνος είναι η Νοσταλγία;

Η Νοσταλγία είναι ένα ολοκληρωτικό απόλυτα συναίσθημα. Για να το πούμε αλλιώς, μπορεί κανείς να νιώθει Νοσταλγία μένοντας στη χώρα του, δίπλα στους δικούς του. Παρά την ύπαρξη ενός ευτυχισμένου σπιτιού, μιας ευτυχισμένης οικογένειας, ο άνθρωπος μπορεί να υποφέρει από Νοσταλγία, απλά και μόνο επειδή νιώθει ότι η ψυχή του είναι περιορισμένη, ότι δεν μπορεί να απλωθεί όπως θα το ήθελε.

Η Νοσταλγία είναι αυτή η αδυναμία μπροστά στον κόσμο, αυτός ο πόνος να μην μπορείς να μεταδώσεις την πνευματικότητά σου στους άλλους ανθρώπους. Είναι το κακό που χτυπά τον ήρωα της Νοσταλγίας: πονάει γιατί δεν μπορεί να έχει φίλους, γιατί δεν μπορεί να επικοινωνήσει μαζί τους. Αυτό το πρόσωπο λέει: «πρέπει να γκρεμίσουμε τα σύνορα», για να μπορέσει όλος ο κόσμος να ζήσει ελεύθερα την πνευματικότητά του, χωρίς συγκρούσεις. Πονά γενικότερα, για τον απροσάρμοστο στη σύγχρονη ζωή χαρακτήρα του. Δεν μπορεί να νιώθει ευτυχισμένος μπροστά στη μιζέρια του κόσμου. Παίρνει πάνω του αυτή τη συλλογική μιζέρια και θέλει να ζήσει απελευθερωμένος σε σχέση με τον κόσμο. Το πρόβλημά του έχει έντονη σχέση με τη συμπάθεια, δεν μπορεί να ενσαρκώσει απόλυτα αυτό το ολισθήμα με τους άλλους ανθρώπους, αλλά δεν φτάνει σε αυτό απόλυτα.

Τι φάρμακο θα μπορούσατε να δώσετε στον ήρωά σας για να υπερβεί τον πόνο του;

Πρέπει να πιστέψει στις πηγές του, στις ρίζες του. Να ξέρει από που ερχόμαστε, που πάμε, γιατί ζούμε. Δηλαδή να νοιώσει βαθιά εξάρτηση απέναντι στο Δημιουργό του. Αλλιώς, αν η σκέψη για το δημιουργό μας ξεφύγει, ο άνθρωπος γίνεται ζώο. Ο μοναδικός χαρακτηρισμός του ανθρώπου

είναι το αίσθημά του της εξάρτησης, αυτή η ελευθερία που του δίνεται να νιώθει τον εαυτό του εξαρτημένο. Αυτή η αίσθηση είναι ο δρόμος της πνευματικότητας. Η τύχη του ανθρώπου συνίσταται στο να αναπτύσσει ακούραστα αυτό το δρόμο προς την πνευματικότητα. Η εξάρτηση είναι η μόνη ευκαιρία του ανθρώπου, γιατί η πίστη στο δημιουργό, η ταπεινή συνείδηση ότι δεν είσαι παρά το δημιούργημα ενός ανώτερου

όντος, αυτή η πίστη έχει τη δυνατότητα να σώσει τον κόσμο. Πρέπει να γεμίσει τη ζωή του, από δουλειά, από ανάγκη. Αυτή η σχέση είναι πολύ απλή: μοιάζει με αυτήν που ενώνει τα παιδιά με το γονιό. Πρέπει να αναγνωρίσεις τη δύναμη, το κύρος του άλλου. Είναι αυτός ο σεβασμός, αυτή η δουλικότητα που δίνει στον άνθρωπο τη δύναμη να βλέπει μέσα του, που τον προικίζει με ένα βλέμμα αυτοελέγχου, το βλέμμα της ενατένισης.

«Θυμάμαι πολύ καλά, το 1980, τον πατέρα μου που επιστρέφει από την Ιταλία να ανοίγει ένα κουτί τυλιγμένο με πολύχρωμο χαρτί και να βγάζει από μέσα μια φωτογραφική μηχανή πολαρόιντ. Αρχισε αμέσως να φωτογραφίζει. Συνέλεγε υλικό για τη νέα του ταινία Νοσταλγία και τράβαγε αμέτρητες φωτογραφίες. Την οικογένεια μας, το τοπίο γύρω από το σπίτι μας στο Riazan, τους λόφους. Όλα όσα είχε αγαπήσει από μικρό παιδί. Η βαριά συννεφιά πέρα από το ποτάμι, το λυκόφως, το φεγγάρι πάνω από τη στέγη του σπιτιού μας, όλες αυτές οι σκηνές που εμφανίζονται στην ταινία, τις αποτύπωσε πρώτα με την πολαρόιντ. Αυτές οι φωτογραφίες ήταν η βάση των οραμάτων του Andrei Gorchakov, του ήρωα της ταινίας. Ακόμα και οι φωτογραφίες που τράβηξε στην Ιταλία μου θυμίζουν τη Ρωσία. Έψαχνε να βρει τοπία που του θύμιζαν τη Ρωσία που δεν επρόκειτο να δει ποτέ ξανά. Η Νοσταλγία είναι σίγουρα μια από τις πιο αυτοβιογραφικές ταινίες του πατέρα μου».

Andrey A. Tarkovsky jr, γιος του Andrei Tarkovsky